

EVROPSKÁ KOMISE

COM(2012) 46 final

**ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU
HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ**

Provádění tematické strategie pro ochranu půdy a probíhající činnosti

ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ

Provádění tematické strategie pro ochranu půdy a probíhající činnosti

1. Úvod

Tato zpráva přináší přehled o provádění tematické strategie pro ochranu půdy¹ od jejího přijetí v září roku 2006. Cílem strategie je chránit půdu při jejím udržitelném využívání tím, že se zabrání její další degradaci, zachovají se její funkce a obnoví se tam, kde je degradována. Tato zpráva rovněž seznamuje se současnými trendy degradace půdy v Evropě a na celém světě a také s budoucími výzvami při zajišťování její ochrany.

2. ČTYŘI PILÍŘE STRATEGIE – AKTUALIZACE

2.1. Zvyšování povědomí

Na rozdíl od ovzduší a vody a bez ohledu na základní úlohu, kterou funkce půdy hrají v oblasti ekosystému a hospodářství, jsou tyto funkce považovány za zajištěné a vnímány jako dostatečně četné. K degradaci půdy dochází obecně bez povšimnutí, protože se jedná o pomalý proces, při němž dochází jen vzácně k dramatickým projevům. Z těchto důvodů představuje zvyšování povědomí o půdě mimořádnou výzvu. V poslední době přispěla k zvyšování povědomí řada filmů a dokumentárních snímků².

Komise zorganizovala několik veřejných akcí věnovaných půdě, k nimž patřily významné konference o půdě, změně klimatu a biologické rozmanitosti, příspěvky k jednáním o Úmluvě o biologické rozmanitosti a řada vystoupení během Zeleného týdne. Letáky a brožury byly navíc vypracovány v řadě jazyků EU³. Komise rovněž vydala řadu atlasů půdy včetně *Půdního atlasu Evropy* a *Evropského atlasu biologické rozmanitosti půdy*. V rámci sítě Evropského úřadu pro půdu (ESBN)⁴ také založila pracovní skupinu zaměřenou na zvyšování povědomí a osvětu.

Strategie dala výrazný podnět ke vzniku řady sítí a nástrojů na zvyšování povědomí o půdě, které byly rozvinuty v členských státech, a to včetně Evropské sítě pro zvyšování povědomí o půdě (ENSA).

2.2. Výzkum

Od přijetí strategie vzniklo v rámci sedmého rámcového programu pro výzkum⁵ 25 výzkumných projektů věnovaných výhradně otázkám půdy a přispívajících k doplnění

¹ KOM(2006) 231.

² Např. *Dirt* (USA), *Humus* (Rakousko), *Solutions locales pour un désastre global* (Francie) a *Il suolo minacciato* (Itálie).

³ Více informací na adrese: http://ec.europa.eu/environment/soil/index_en.htm.

⁴ http://eusoils.jrc.ec.europa.eu/esbn/Esbn_overview.html.

⁵ http://cordis.europa.eu/fp7/projects_en.html.

znalostní základny nutné pro provedení opatření. Například projekt RAMSOIL vymezil řadu metodik posuzování rizik pro procesy degradace půdy a prokázal srovnatelnost různých metodik; projekt EVASSO navrhl minimální požadavky na postupnou harmonizaci činností v oblasti monitorování půdy a politicky relevantní ukazatele týkající se půdy; projekt SOILSERVICE vypracoval dlouhodobé scénáře změn při využívání půdy a dospěl k závěru, že bez přijetí nápravného opatření nemusí být intenzivní zemědělská produkce, jež přestane brát patřičný ohled na biologickou rozmanitost půdy a na funkce půdy, po roce 2050 hospodářsky výnosná.

Zajímavé výsledky se očekávají od projektu LUCAS, který je věnován sledování půdního pokryvu, využívání půdy a agroenvironmentálním ukazatelů⁶. Do šetření prováděných v roce 2009 a 2012 byl zahrnut zvláštní modul věnovaný půdě za účelem získání statistických údajů a ukazatelů pro Evropské datové půdní centrum (ESDAC)⁷, jež hostí Společné výzkumné středisko (JRC) Komise. Tato skutečnost by se mohla stát výchozím bodem pro harmonizované evropské sledování parametrů půdy pro celou řadu statistických, výzkumných a politických účelů.

Projekt BIOSOIL, který byl zahájen v souvislostech nařízení o monitorování lesů⁸, oznámil nárůst organického uhlíku v půdě některých evropských lesů.

2.3. Integrace

Na cestě k dosažení cíle udržitelného využívání půdy hrají klíčovou úlohu různé politiky Unie. Od přijetí strategie Komise pokračovala v začleňování ochrany půdy zejména do těchto oblastí:

- **Společná zemědělská politika (SZP).** Od zavedení podmíněnosti v roce 2003 jsou aspekty ochrany půdy nedílnou součástí dobrého zemědělského a environmentálního stavu (DZES). Důraz se klade na omezení eroze, zadržování a zlepšování organické hmoty a zabránění utužování půdy. Vzhledem k objemu získaných zkušeností Komise v říjnu roku 2011 navrhla přistoupit v souvislostech obecné reformy SZP do roku 2020 k dalšímu ujasnění a upřesnění standardů v oblasti půdy⁹. Navrhla zejména nový DZES věnovaný ochraně organické hmoty, jehož součástí je zákaz pálení strnišť a povinnost neorat mokřady a půdy s vysokým obsahem uhlíku. Při dodržení rámce EU mají členské státy široký prostor k vlastnímu uvážení při stanovení povinností v rámci vnitrostátního DZES pro zemědělce¹⁰. Podmíněnost zajišťuje pro ochranu půdy minimální podmínky a ze své povahy nemůže řešit všechny procesy její degradace. Politika rozvoje venkova¹¹ stanoví agroenvironmentální režimy, které mohou konkrétně podporovat činnosti v oblasti ochrany půdy (8,8 % rozpočtu vydaného v období 2007–2008¹²). Očekává se, že v období 2007–2013 bude 21,4 % plochy zemědělsky využívané půdy věnováno na opatření zaměřená na zachování její kvality, zatímco 30,7 % této plochy bude určeno pro opatření na zabránění marginalizace a 33,0 % na ochranu biologické

⁶ Rozhodnutí č. 1578/2007/ES.

⁷ <http://esdac.jrc.ec.europa.eu/>.

⁸ Nařízení (ES) č. 2152/2003.

⁹ http://ec.europa.eu/agriculture/cap-post-2013/legal-proposals/index_en.htm.

¹⁰ http://ec.europa.eu/environment/soil/study1_en.htm.

¹¹ Nařízení (ES) č. 1698/2005.

¹² Informační systém rozvoje venkova – sledování informací z databáze ukazatelů.

rozmanitosti¹³. Existuje proto prostor pro rozšíření záběru opatření zaměřených na zlepšení kvality půdy a rozšíření dotčených ploch. Nový návrh politiky rozvoje venkova k tomu obsahuje cíle v oblasti udržitelné správy přírodních zdrojů, zmírňování změny klimatu a přizpůsobení se těmto změnám, a to včetně prostředků na zlepšení hospodaření s půdou a lepšího ukládání uhlíku v zemědělství a lesním hospodářství. Více ekologicky zaměřený první pilíř SZP, jak to navrhuje Komise, by stav dále zlepšil, a to zejména pokud jde o erozi a půdní organickou hmotu.

- **Průmyslová zařízení.** Nedávno přijatá směrnice o průmyslových emisích¹⁴ přináší ustanovení, která mají zajistit, že provozování určitého zařízení nepovede ke zhoršení kvality půdy (a podzemní vody). Tato ustanovení stanoví určitý druh politiky „nulové tolerance“ u nových znečištění a podporují zásadu „znečišťovatel platí“. Značný počet potenciálně znečišťujících činností ovšem do pole působnosti směrnice o průmyslových emisích nespadá, která se stejně týká pouze zařízení v provozu. Potenciálně důležitý nástroj pro sledování průmyslových znečišťujících látek představuje evropský registr úniků a přenosů znečišťujících látek (PRTR)¹⁵. V roce 2009 ale pouze 144 zařízení nahlásilo únik znečišťujících látek do půdy ve srovnání s téměř 3 000 v případě vody a více než 11 000 v případě ovzduší.
- **Politika soudržnosti.** Bez ohledu na skutečnost, že pro ochranu půdy neexistuje na úrovni EU žádný konkrétní právní základ, bylo jako součást politiky soudržnosti v období 2007–2013 vyhrazeno na rekultivaci průmyslových areálů a kontaminované půdy okolo 3,1 miliardy EUR z plánovaných investic EU v oblasti ochrany životního prostředí v celkové výši 49,6 miliardy EUR¹⁶. Nejvíce finančních prostředků přidělilo Maďarsko (475 milionů EUR), Česká republika (371 milionů EUR) a Německo (332 milionů EUR). Do konce roku 2010 přidělily členské státy na konkrétní projekty 28 % finančních prostředků. Pro řešení průmyslového dědictví EU ve způsobilých regionech tak existují značné zdroje (viz obr. 1). Komise navrhla, aby Fond soudržnosti a Evropský fond pro regionální rozvoj v příštím programovém období 2014–2020 nadále podporovaly regeneraci starých průmyslových areálů¹⁷. Makroregionální strategie EU k tomu obsahují některá konkrétní opatření v oblasti ochrany půdy (zejména v oblasti pevných odpadů).
- **Státní podpory na sanaci kontaminace půdy.** Členské státy mohou podle pokynů ke státní podpoře na ochranu životního prostředí¹⁸ poskytovat státní podporu na provedení sanace půdy. Tato podpora může být ovšem poskytnuta pouze při plném dodržení zásady „znečišťovatel platí“, tj. v případě, kdy znečišťovatel odpovědný za kontaminaci není známý nebo ho nelze přimět k tomu, aby nesl s tím spojené náklady. V období 2005–2010 Komise považovala řadu režimů nebo jednotlivých opatření zaměřených na sanaci kontaminovaných pozemků v Belgii, České republice, Estonsku, Německu, Nizozemsku, Rakousku, Slovensku a Spojeném království za slučitelné se Smlouvou. Ověřila náležité uplatnění zásady „znečišťovatel

¹³ KOM(2011) 450.

¹⁴ Směrnice 2010/75/EU.

¹⁵ <http://prtr.ec.europa.eu/>.

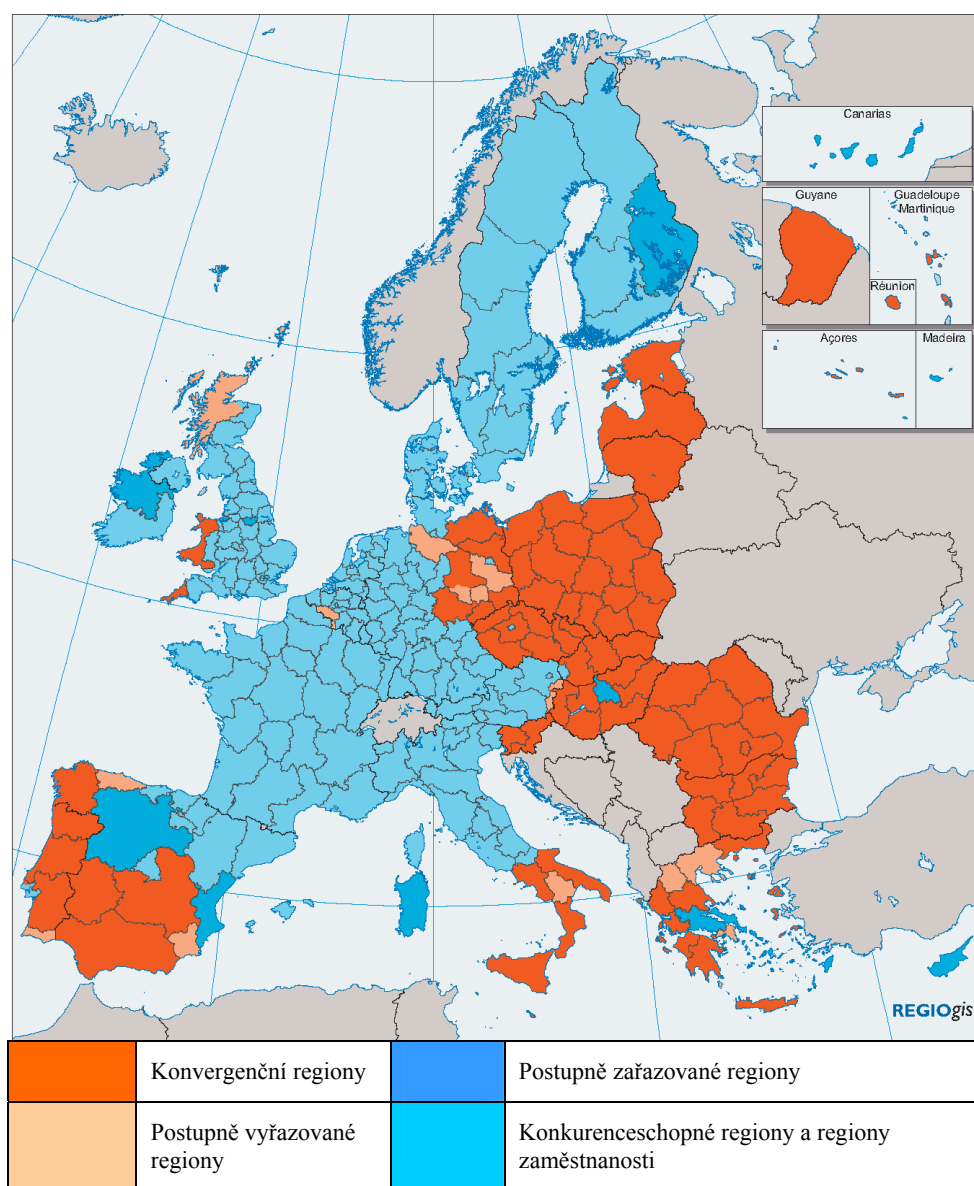
¹⁶ SEK(2010) 360.

¹⁷ KOM(2011) 612 a KOM(2011) 614.

¹⁸ Úř. věst. C 82, 1.4.2008, s. 1–33.

platí“ a zejména se ujistila o řádném převedení závazků v oblasti životního prostředí. Celková výše takto schválené podpory přesáhla částku 8 miliard EUR¹⁹.

Obrázek č. 1: Způsobilé oblasti podle strukturálních fondů (2007–2013)²⁰

2.4. Právní předpisy

Na základě potřeby řešit otázku úrodnosti půdy a rizik pro lidské zdraví a životní prostředí, poskytnout možnosti pro zmírnění změny klimatu a přizpůsobení se jí a také podnítit podnikatelské příležitosti při sanaci půdy Komise navrhla v roce 2006 směrnici o zřízení rámce pro ochranu půdy²¹, která řeší také otázku přeshraniční povahy degradace půdy.

¹⁹ Podpora nad prahovou hodnotou *de minimis* (určenou v současné době na 200 000 EUR za tři roky) stanovenou nařízením (ES) č. 1998/2006.

²⁰ http://ec.europa.eu/regional_policy/atlas2007/index_en.htm.

²¹ KOM(2006) 232.

Evropský parlament přijal návrh v listopadu roku 2007 při prvním čtení většinou okolo dvou třetin. Při zasedání Rady pro životní prostředí v březnu roku 2010 menšina členských států zablokovala další postup z důvodů subsidiarity, přílišných nákladů a administrativního zatížení. Od té doby Rada nedospěla k žádnému dalšímu pokroku. Návrh nadále leží u Rady.

3. DEGRADACE PŮDY DÁLE POKRAČUJE...

Degradace půdy ve svých různých podobách představuje zásadní a přetrvávající problém. Stav v Evropě se odráží a znásobuje v četných oblastech světa. Představuje také celosvětovou rozvojovou záležitost, protože degradace půdy, chudoba a migrace se navzájem posilují, ale jedná se přitom o záležitost, která často není dostatečně vnímána, protože pozorované dopady se projevují postupně.

3.1. ... na celém světě ...

Desertifikace, degradace půdy a sucho zasahují přes 1,5 miliardy lidí ve více než 110 zemích, přičemž 90 % z nich žije v oblastech s nízkými příjmy. Podle Programu OSN pro životní prostředí (UNEP)²² se ročně kvůli degradaci půdy, a zejména její erozi, přichází až o 50 000 km². Zeměkoule přichází každým rokem o 24 miliard tun nejkvalitnější půdy. Za poslední dvě desetiletí byly ztráty takové, že by se jimi dala pokrýt veškerá rozloha úrodné půdy ve Spojených státech. Desertifikace stojí svět více než 40 miliard USD ročně v podobě ztracené úrodnosti²³.

Degradace půdy vyvolaná lidskou činností přispívá ke změně klimatu. Je odpovědná za 20 % uhlíku uvolněného do ovzduší mezi rokem 1850 a rokem 1998²⁴. Jen odvodňování a přeměna světových rašelinišť je příčinou emisí až 0,8 miliardy tun uhlíku ročně, přičemž by se jim obnovou dalo z velké části zabránit²⁵.

Dědictví zamořených pozemků s sebou nesou všechny staré průmyslové oblasti, ale týká se to také rozvojových zemí a zemí s hospodářstvím v přechodné fázi. Nedávná zpráva odhaduje počet kontaminovaných pozemků (hlavně skládek odpadu) v Indii²⁶ na 36 000 a odborníci jsou přesvědčeni, že v Číně²⁷ je kontaminovaných pozemků mezi 300 000 a 600 000.

3.2. ... a v EU

Zpráva Evropské agentury pro životní prostředí o stavu životního prostředí za rok 2010 prokazuje, že degradace půdy vzrůstá²⁸, jak dokládají následující příklady:

- **Zakrytí půdy** (trvalé pokrytí půdy nepropustným materiálem) a navazujících pozemků vedlo ke ztrátě důležitých funkcí půdy (filtrace a zadržování vody, produkce potravin). V období 1990–2000 se v EU každý den přicházelo nejméně

²² http://www.unep.org/geo/GEO4/report/GEO-4_Report_Full_en.pdf.

²³ <http://www.nyo.unep.org/action/15f.htm>.

²⁴ R. Lal (2004), „Soil Carbon Sequestration Impacts on Global Climate Change and Food Security“, Science 304, s. 1623–1627.

²⁵ http://ec.europa.eu/environment/soil/pdf/report_conf.pdf.

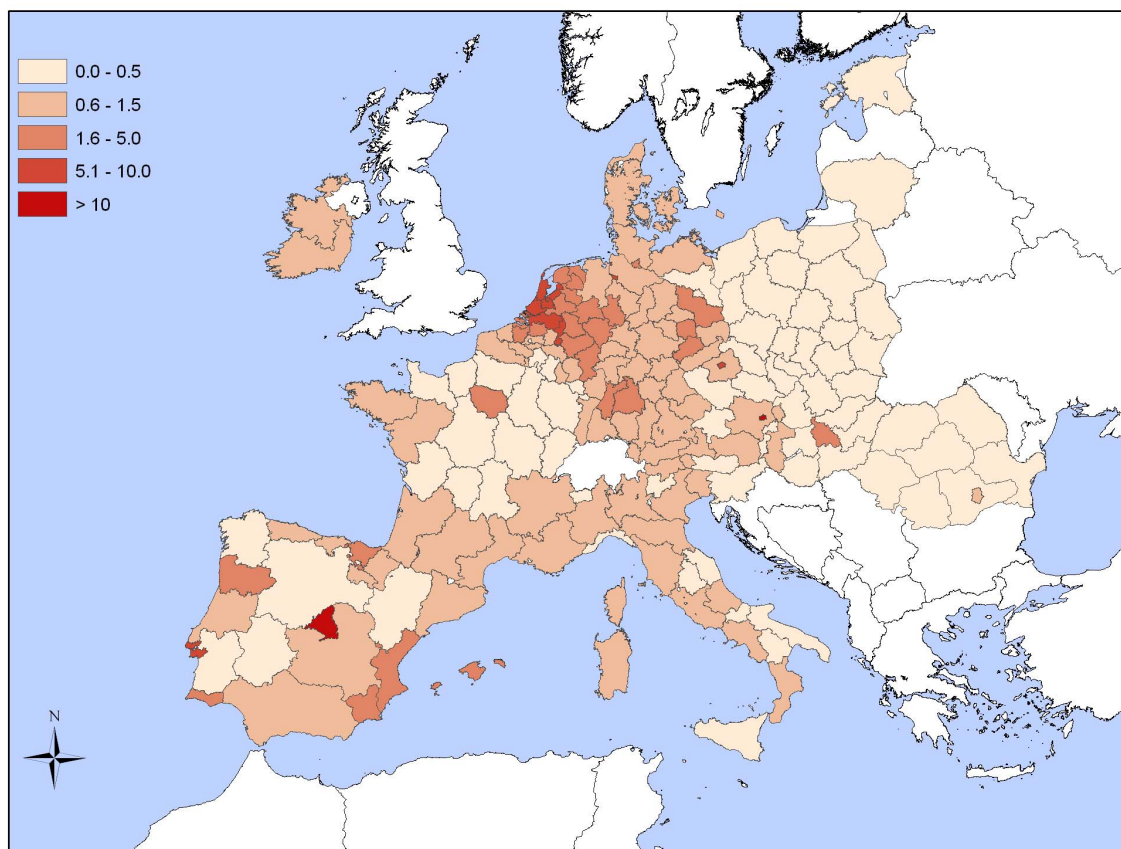
²⁶ „Remediation of contaminated sites. Sharing experiences and international practice feasible for India“, APSF, 2011 (<http://apsfenvironment.in/>).

²⁷ http://www.chinadaily.com.cn/2011-03/10/content_12146168_2.htm.

²⁸ <http://www.eea.europa.eu/soer>.

o 275 hektarů půdy, což představovalo celkovou ztrátu ve výši 1 000 km² za rok. V období 2000–2006 průměrná ztráta v EU vzrostla o 3 %, ale o 14 % v Irsku a na Kypru a o 15 % ve Španělsku²⁹. V období 1990–2006 přišlo 19 členských států při výrazných regionálních rozdílech (viz obr. 2) o potenciální kapacitu zemědělské produkce odpovídající 6,1 milionu tun pšenice. Nejedná se zdaleka o bezvýznamné údaje, protože již došlo k ustálení růstu zemědělské produktivity, a k vyrovnání ztráty jednoho hektaru úrodné půdy v Evropě by bylo nutno začít využívat v jiné části světa plochu až desetkrát větší³⁰.

Obrázek č. 2: Možné ztráty u sklizně pšenice (v %) v 19 zemích EU (1990–2006).

- Nedávný nový model **eroze půdy** vodou vypracovaný JRC odhadl postiženou plochu v EU-27 na 1,3 milionu km² (viz obr. 3). Nejméně 20 % této plochy přichází o půdu v objemu přesahujícím 10 t/ha za rok. Eroze nepředstavuje pouze vážný problém z hlediska funkcí půdy (jen ve Spojeném království jsou náklady odhadovány na 53 milionů EUR³¹), ale má také dopad na kvalitu čerstvé vody, protože přenáší živiny a pesticidy do vodních útvarů. Například zemědělské úniky fosforu přesahují na většině území Evropy 0,1 kg/ha za rok, ovšem na „horkých“ místech dosahují

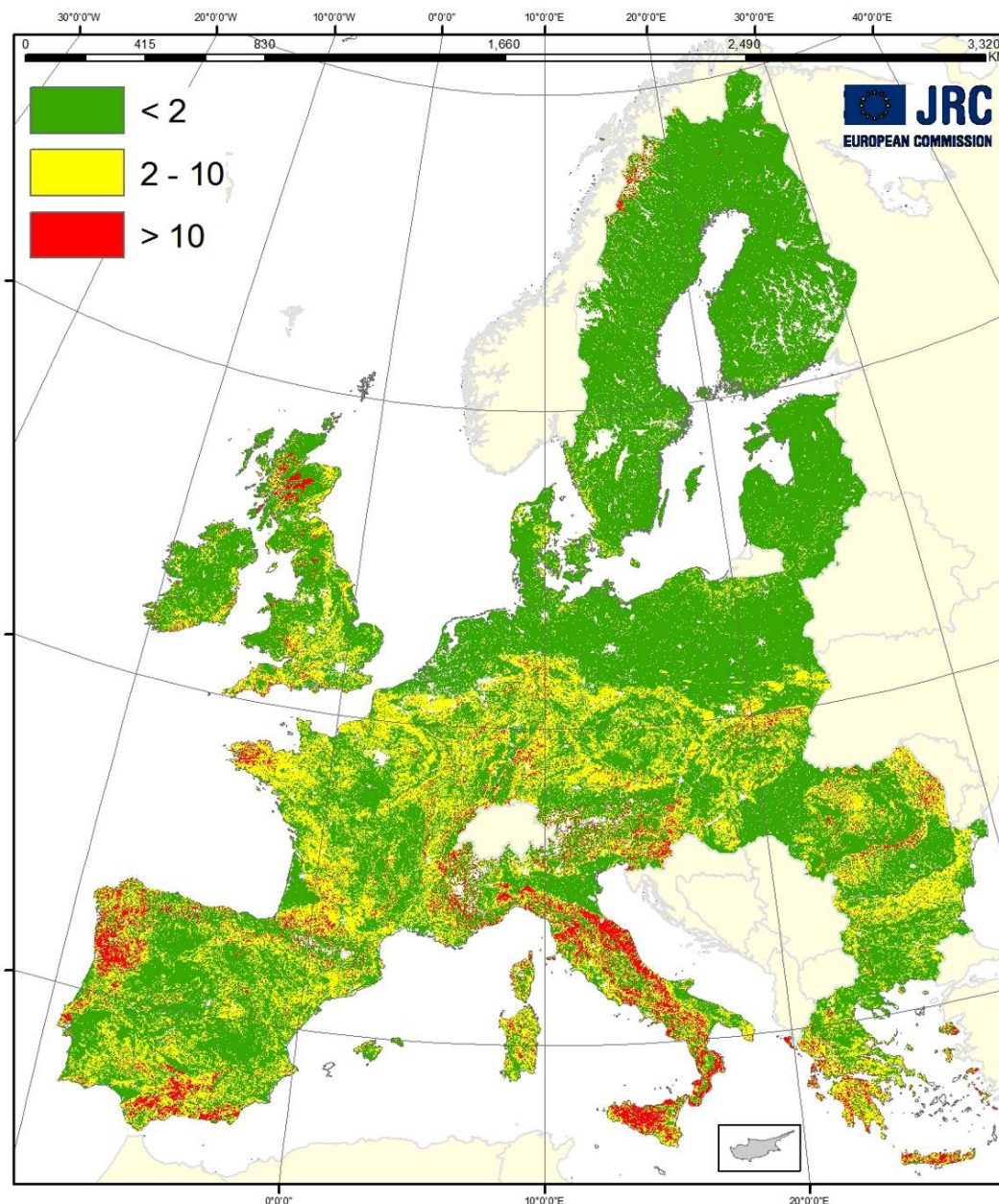
²⁹ <http://ec.europa.eu/environment/soil/sealing.htm>.

³⁰ C. Gardi, P. Panagos, C. Bosco a D. de Brogniez, „Soil Sealing, Land Take and Food Security: Impact assessment of land take in the production of the agricultural sector in Europe“, JRC, 2011 (ve fázi vzájemného hodnocení).

³¹ „Safeguarding our Soils. A Strategy for England“, DEFRA, 2009, s. 11.

úrovní přesahujících 1,0 kg/ha za rok³². Vyřešení otázky eroze půdy bude proto klíčovým příspěvkem k dosažení cílů EU v oblasti vodního hospodářství. Eroze půdy je mimořádně intenzivní v oblastech lesních požárů, které podle odhadu Evropského systému informací o lesních požárech (EFFIS) postihují ročně plochu 500 000 ha³³.

Obrázek č. 3: Eroze půdy vodou v EU (v t/ha za rok).

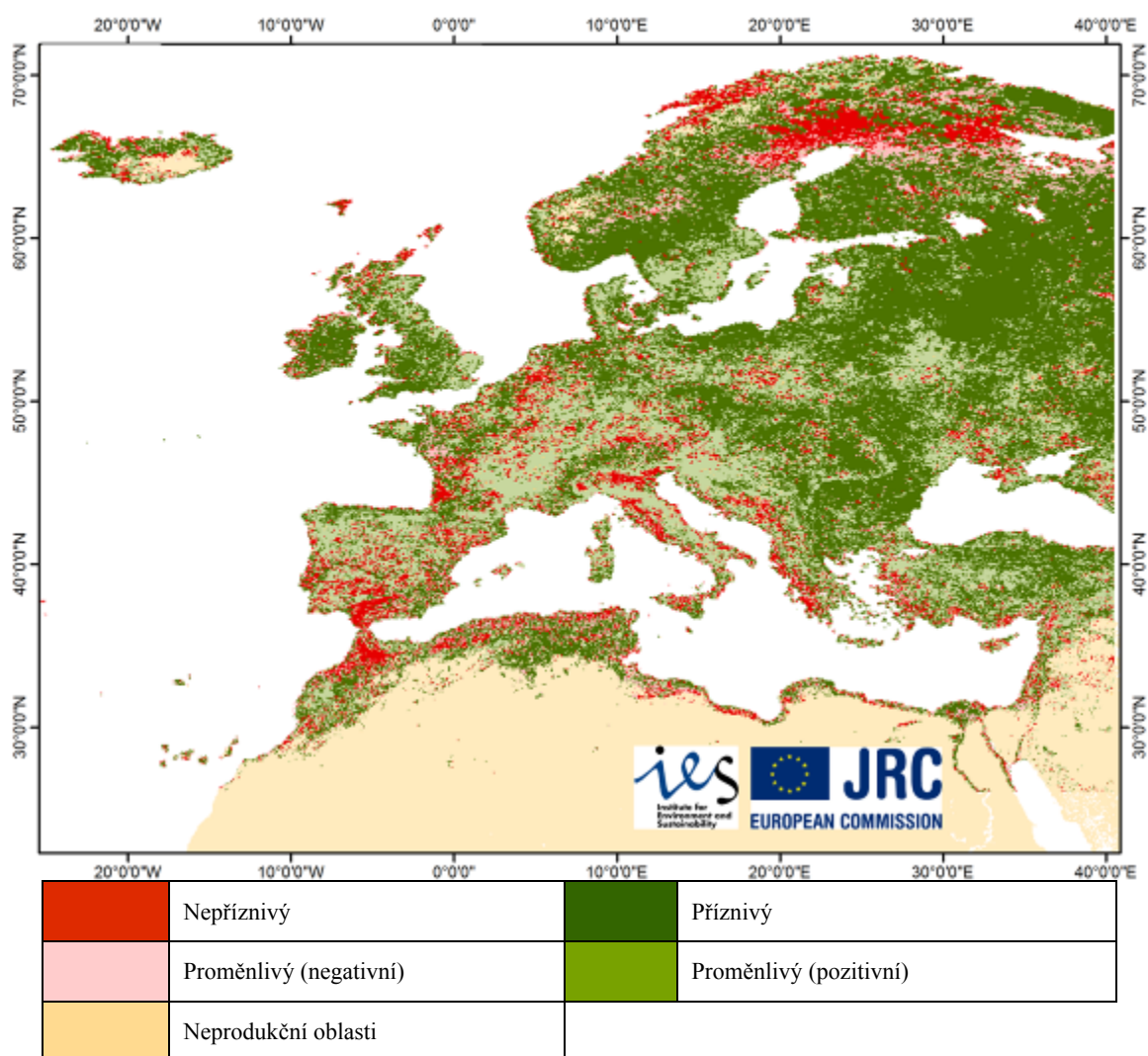
- **Desertifikace** jako extrémní forma degradace půdy vede k vážnému poškození všech funkcí půdy. I když na evropské úrovni dosud neexistuje žádné vědecky podložené posouzení, jedním z faktorů, které přispívají k desertifikaci, je nepříznivý vývoj produkčních kapacit. Obrázek č. 4 vypracovaný JRC v rámci přípravy Světového

³² <http://www.eea.europa.eu/soer/europe/freshwater-quality>.

³³ <http://effis.jrc.ec.europa.eu>.

atlasu desertifikace³⁴ zobrazuje oblasti, ve kterých v posledních několika desetiletích došlo ke stálému snižování produkčních kapacit. V případě, že další faktory toto potvrdí, mohlo by to znamenat, že desertifikace v Evropě roste.

Obrázek č. 4: Vývoj čisté primární produktivity (1982–2006).

- V některých částech Evropy sice existují půdy s přirozeně vysokým obsahem soli, voda používaná na zavlažování, i když je vysoce kvalitní, ale obsahuje minerální látky a soli, které se v půdě postupně hromadí a vedou k jejímu **zasolování**. Neustálé rozšiřování zavlažování provázené nedostatkem vody a rostoucím využíváním méně hodnotné podzemní vody urychluje proces zasolování, a tím ovlivňuje úrodnost půdy. O vývojích v rámci Evropy ovšem neexistují dostupné systematické údaje.

³⁴ <http://wad.jrc.ec.europa.eu>. Atlas má být hotov koncem roku 2012.

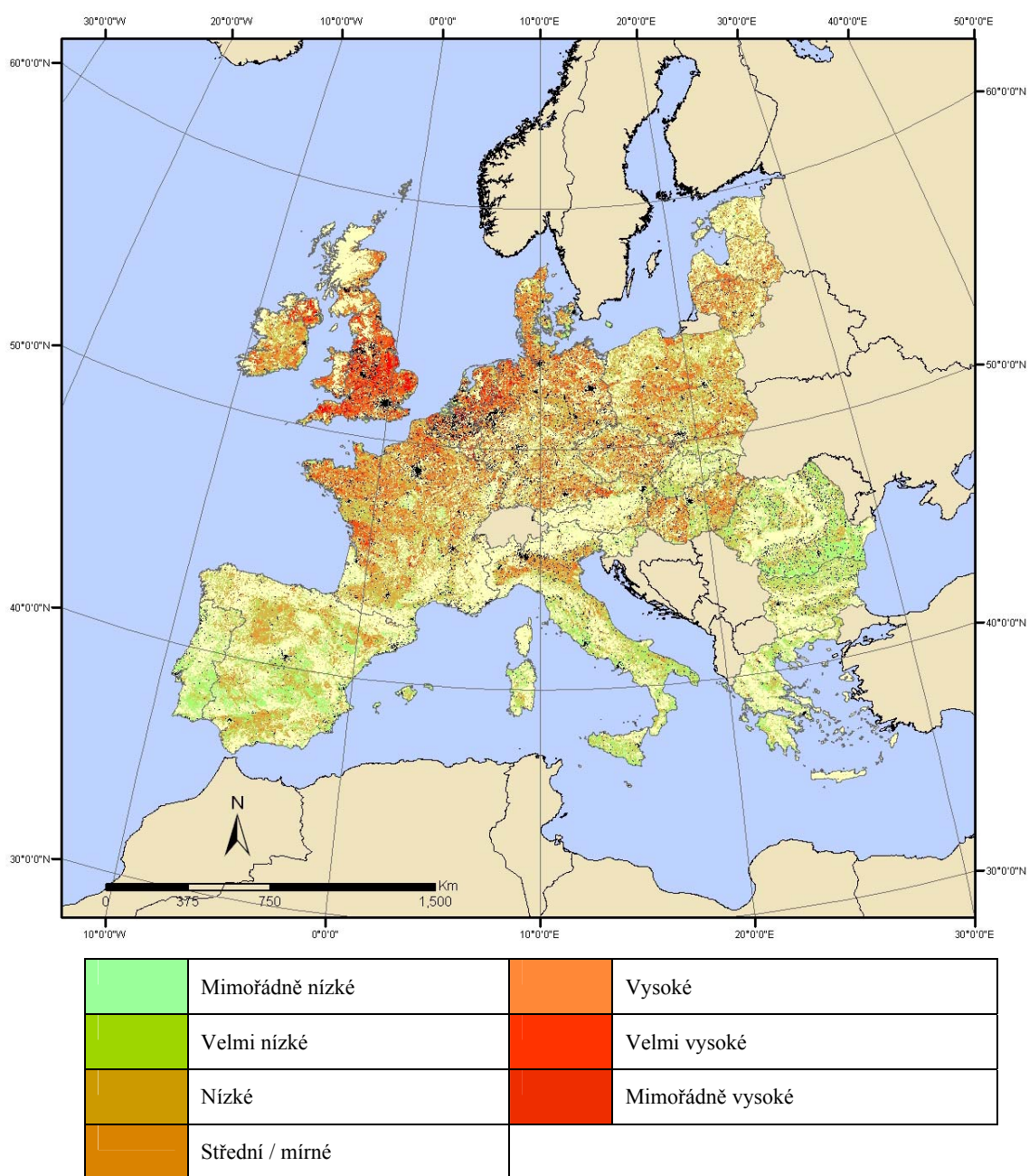
- Depozice okyselujících látek znečišťujících vzduch (např. čpavek, oxid siřičitý a oxidy dusíku) přispívá snižováním pH faktoru k **okyselování půdy**, čímž se mění půdní ekosystém, uvolňují se těžké kovy a snižuje se úroda plodin. Ačkoli modely depozice vzduchem předvídají značné zlepšení v období 1990–2010, nejméně čtvrtina měřených vzorků v nedávném posouzení monitorovaných lesních pozemků prokázala, že u okyselujících látek došlo ve značné míře k překročení kritických hranic. Stav u jiných typů pokryvu půdy není znám, protože u nelesních půd neexistuje systematické celoevropské monitorování okyselování půdy³⁵.
- **Biologická rozmanitost půdy** poskytuje četné zásadní služby, včetně uvolňování živin ve formách, které mohou používat rostliny a jiné organizmy, čištění vody odstraňováním znečišťujících látek a patogenů, přispívání ke složení ovzduší účastí na uhlíkovém cyklu a poskytování významného zdroje genetických a chemických prostředků (např. antibiotik). Mapa založená na ukazatelích a vypracovaná JRC³⁶ (viz obr. 5) uvádí předběžné posouzení oblastí, ve kterých je biologická rozmanitost půdy ohrožena. Patří sem oblasti s hustým zalidněním a/nebo oblasti s intenzivní zemědělskou činností (např. pěstování obilovin a technických plodin, chov zvířat, skleníky, ovocné sady, vinice a zahradnictví).
- **Sesuvy půdy** jsou hlavním ohrožením v hornatých a kopcovitých oblastech Evropy (opuštění půdy představuje zhoršující faktor) a mají často vážné dopady na obyvatelstvo, majetek a infrastrukturu. Ve vnitrostátních databázích je v současné době zaevidováno přes 630 000 sesuvů půdy. Oblasti náchylné na sesuvy půdy jsou uvedeny na obrázku č. 6.
- Kvantifikovat plný rozsah místní **kontaminace půdy** je obtížné, protože drtivá většina členských států nevede vyčerpávající inventáře, ačkoli je to předmětem navrhované směrnice o zřízení rámce pro ochranu půdy. Evropská agentura pro životní prostředí v roce 2006 odhadovala, že v EU existují celkem tři miliony potenciálně kontaminovaných míst, z nichž je 250 000 kontaminováno skutečně. Sanace sice probíhá, ale mezi členskými státy existují značné rozdíly, které odrážejí existenci či neexistenci vnitrostátních právních předpisů. Odhaduje se, že v roce 2004 dosáhl obrát průmyslu v oblasti sanace půdy v EU27 výše 5,2 miliard EUR, z nichž bylo vydáno 21,6 % v Německu, 20,5 % v Nizozemsku a po 5,9 % ve Francii a ve Spojeném království³⁷.

³⁵ <http://www.eea.europa.eu/soer/europe/soil>, s. 16.

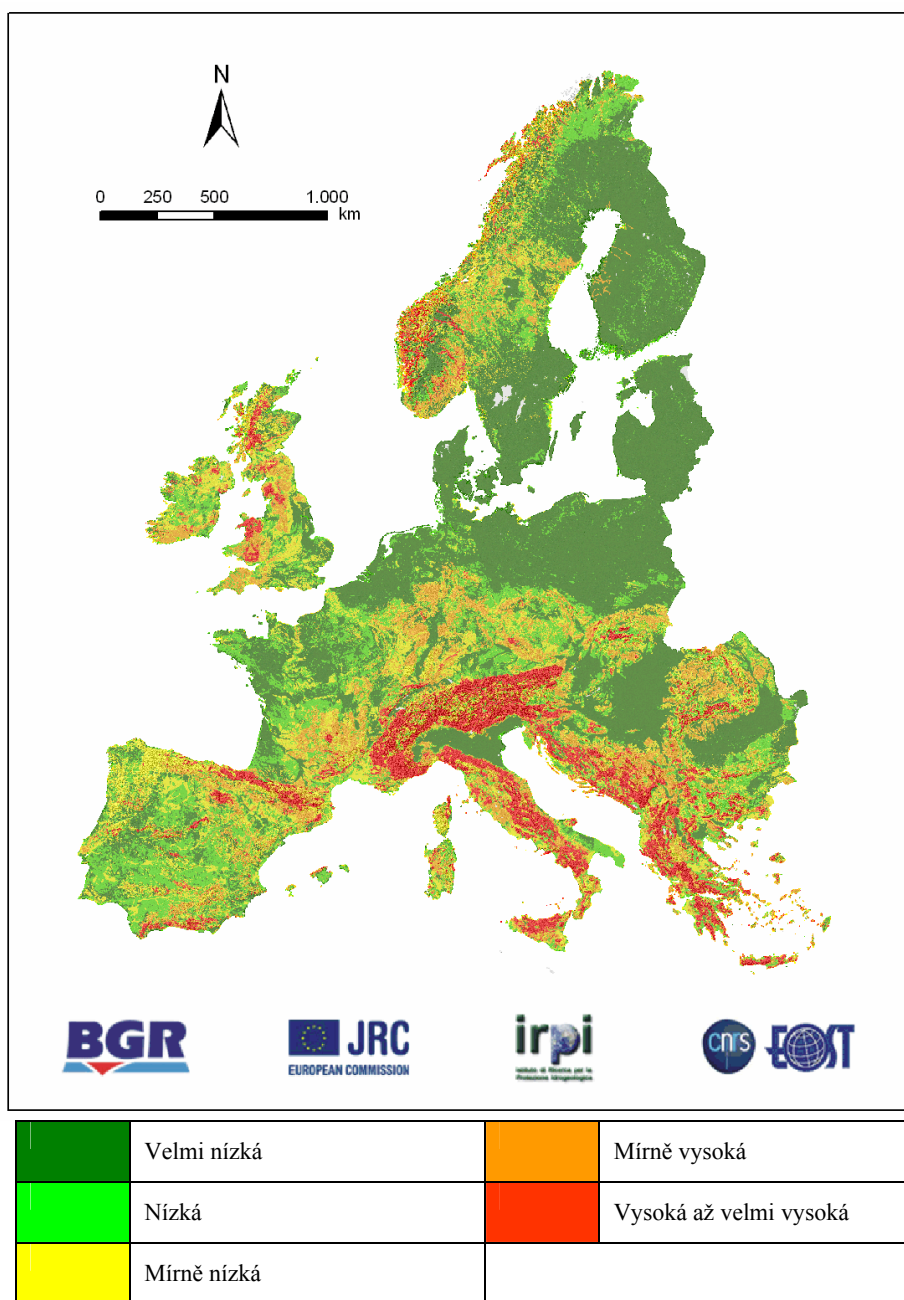
³⁶ http://eusoils.jrc.ec.europa.eu/library/maps/biodiversity_atlas/index.html, s. 62–63.

³⁷ http://ec.europa.eu/environment/enveco/eco_industry/pdf/ecoindustry2006.pdf (tabulka 3, s. 30).

Obrázek č. 5: Potenciální ohrožení biologické rozmanitosti půdy

Obrázek č. 6: Náhylnost k sesuvům půdy v EU a sousedních zemích (předběžná mapa)³⁸.

³⁸

A. Günther, M. Van Den Eeckhaut, P. Reichenbach, J. Hervás, J.P. Malet, C. Foster, F. Guzzetti, „New developments in harmonized landslide susceptibility mapping over Europe in the framework of the European Soil Thematic Strategy. Proc. Second World Landslide Forum“, Řím, 3.–7. října 2011 (v tisku).

4. SOUČASNÉ A NADCHÁZEJÍCÍ VÝZVY

Degradace půdy v posledním desetiletí vzrostla jak v EU, tak na celém světě. Tento trend bude pravděpodobně pokračovat, dokud nebude vyřešeno několik otázek:

- **Využívání půdy.** Růst světové populace, rostoucí spotřeba masných a mléčných výrobků v rozvíjejících se zemích a vzrůstající používání biomasy k výrobě energie a dalším průmyslovým účelům povedou ke zvýšenému celosvětovému využívání půdy a její potenciální degradaci. Výkyvy počasí spojené se změnou klimatu, desertifikace a pozemky ztracené urbanizací a výstavbou infrastruktur zároveň tento trend vyostří. Pro Evropu se jedná o velmi důležitou otázku, protože soupeření o zdroje vody a půdy vytváří vážné riziko geopolitické nerovnováhy. Degradace půdy navíc vede k celosvětovému snížení celkové plochy vícefunkční půdy. EU proto bude v budoucnosti stále více závislá na svých omezených zdrojích pozemků, které mají jedny z nejúrodnějších půd na světě, a na jejich udržitelném využívání.
- **Zachování půdní organické hmoty.** Půda EU obsahuje více než 70 miliard tun organického uhlíku, což odpovídá téměř padesátinásobku našich ročních emisí skleníkových plynů. Intenzivní a vytrvalá zemědělská produkce může ovšem vést k úbytku organické hmoty. V roce 2009 uvolnila evropská orná půda do ovzduší 0,45 tuny CO₂ na hektar (většinou jako důsledek přeměny půdy)³⁹. Starosti působí obzvláště přeměna rašelinišť a jejich využívání. Ačkoli například v Německu se pouze 8 % zemědělské půdy nachází na rašeliništi, je tato půda odpovědná za 30 % všech emisí skleníkových plynů celého německého zemědělství⁴⁰. Při odpovídajících postupech hospodaření lze přitom organickou hmotu zachovat a dokonce její obsah zvýšit. Kromě rašelinišť je nutno věnovat zvláštní pozornost zachování stálých pastvin a hospodaření s lesní půdou, protože tyto půdy mohou podle poločasu rozpadu uhlíku dosahovat stáří 400 až 1 000 let⁴¹. Zadržení zásob uhlíku je proto zásadní pro splnění současných a budoucích závazků EU v oblasti snižování emisí.
- **Účinnější využívání zdrojů.** Zemědělství je ve velké míře závislé na úrodnosti půdy a dostupnosti živin. Zemědělství tak například v posledních třiceti letech použilo 20–30 milionů tun fosforu, který z velké části pocházel z oblastí mimo EU. Fosfátová hnojiva používaná v EU obsahují příměsi kadmia, které se v půdě hromadí. Zároveň se každý rok vyprodukují značná množství chlévské mrvy, biologického odpadu a kalů z čistíren odpadních vod, která se někdy likvidují bez ohledu na skutečnost, že obsahují živiny a organickou hmotu. Cesta k vyřešení zabezpečení zásobování, zlepšení půdních podmínek a omezení znečištění kadmii spočívá v zajištění náležitého sběru, zpracování a využití tohoto odpadu a reziduí.

5. PROBÍHAJÍCÍ ČINNOSTI

Vzhledem k výše zdůrazněným výzvám a skutečnosti, že degradace půdy v Evropě nadále pokračuje, je důležité, aby EU zlepšila způsob, jakým řeší otázky spojené s půdou, a to

³⁹ <http://www.eea.europa.eu/publications/european-union-greenhouse-gas-inventory-2011>.

⁴⁰ http://ec.europa.eu/environment/soil/pdf/report_conf.pdf, s. 17.

⁴¹ Tamtéž, s. 13.

zejména kvůli neexistujícím právním předpisům Unie. Zatímco tematická strategie pro ochranu půdy sice napomohla k vyprofilování těchto záležitostí, pět let po jejím přijetí stále neexistuje celoevropské systematické monitorování a ochrana kvality půdy. Znamená to, že znalosti o stavu a kvalitě půdy zůstávají roztržštěné a půda se nechrání účinným a soudržným způsobem ve všech členských státech.

Komise ze své strany pokračuje v souladu se strategií v provádění těchto činností:

- Iniciativy v oblasti **zvyšování povědomí** (např. konference, publikace, veřejné kampaně), odborná příprava mladých výzkumných pracovníků, začleňování aspektů půdy a její ochrany do informačních a školicích akcí financovaných z prostředků EU a konkrétní cíle týkající se půdy pro rotující předsednictví Rady (např. informační materiály o vnitrostátních typech půdy).
- Podporování **výzkumných** projektů, a to zejména v oblasti sesuvů půdy, zakrytí půdy, funkcí půdy a jejich vazby na biologickou rozmanitost, cyklů uhlíku a dusíku v půdě (se zaměřením na obnovu rašeliníšť), úrodnosti půdy a recyklace živin v zemědělství. Další rozšiřování činností Evropského datového půdního centra, které eviduje informace a údaje o půdě na evropské úrovni.
- Za účelem harmonizovaného **monitorování** půdy k různým účelům, a to včetně bezpečnosti potravin a jejich zabezpečení, šíření kontaminace a přizpůsobení se změně klimatu a jejího zmírňování, Komise zvažuje provádění opakovaných šetření věnovaných půdě v pravidelných intervalech (pět až deset let), a to při využití nových technologií dálkového průzkumu. Toto harmonizované monitorování se bude provádět v součinnosti s rozhodnutím o mechanismu monitorování⁴², jehož revize právě probíhá. Dalším zdrojem informací, a to zejména o zakrytí půdy, bude také program s názvem Globální monitoring životního prostředí a bezpečnosti (GMES)⁴³.
- Další **začleňování** ochrany půdy do různých politik. Komise připravuje *evropské inovační partnerství v oblasti zemědělské produktivity a udržitelnosti* se zvláštním zaměřením na hospodaření s půdou, a to včetně účinného používání zdrojů a udržitelného využívání zemědělské půdy. Partnerství se bude v souvislostech *strategie EU v oblasti biologické rozmanitosti do roku 2020*⁴⁴ provádět za účelem zlepšení znalostí a zvýšení povědomí o biologické rozmanitosti půdy. Partnerství se aktivně rozbíhá s členskými státy v rámci diskuzí o opatřeních týkajících se půdy a obsažených v plánu pro Evropu účinněji využívající zdroje⁴⁵, v SZP a v regionální politice. Toto partnerství nakonec doladí pokyny k tomu, jakým způsobem omezovat, zmírňovat a kompenzovat zakrývání půdy, což podpoří plán na zachování vodních zdrojů v Evropě⁴⁶ a využije se při provádění politiky soudržnosti.
- Pokud jde o **právní předpisy**, Komise v roce 2012 provede revizi směrnice o posuzování vlivů některých soukromých a veřejných záměrů na životní prostředí⁴⁷, což poskytne příležitost k lepšímu začleňování problematiky půdy v raném stádiu

⁴² Rozhodnutí č. 280/2004/ES.

⁴³ Nařízení (EU) č. 911/2010.

⁴⁴ KOM(2011) 244.

⁴⁵ KOM(2011) 571.

⁴⁶ http://ec.europa.eu/environment/water/blueprint/index_en.htm.

⁴⁷ Směrnice 85/337/EHS.

plánování projektů. Komise dále zváží, jakými způsoby motivovat ke snižování emisí uhlíku a zachování organické hmoty v půdě při začlenění využívání půdy, změn při využívání půdy a lesnictví (LLUCF) do závazku EU na rok 2020 v oblasti změny klimatu.

- Vedle vnitřních opatření bude Komise působit na **mezinárodní úrovni** na podporu vzniku mezivládního panelu k problematice půdy v rámci celosvětového partnerství v oblasti půdního hospodářství („Global Soil Partnership“) ⁴⁸ sponzorovaného Organizací OSN pro výživu a zemědělství (FAO). Společně s Německem a sekretariátem Úmluvy OSN o boji proti desertifikaci (UNCCD) Komise aktivně podporuje iniciativu v oblasti ekonomických aspektů degradace půdy ⁴⁹ s cílem vypracovat motivační podněty k investování do politik udržitelného hospodaření s půdou. Vedle toho posoudí, zda je záhodno prohlásit EU v rámci této Úmluvy za dotčenou stranu ⁵⁰.

Evropský parlament, Rada, Evropský hospodářský a sociální výbor a Výbor regionů se tímto vyzývají, aby k této zprávě předložily svá stanoviska s cílem chránit evropskou půdu a zároveň zajistit její udržitelné využívání.

⁴⁸ <http://www.fao.org/news/story/en/item/89277/icode/>.

⁴⁹ <http://www.ifpri.org/blog/economics-land-degradation>.

⁵⁰ Bulharsko, Itálie, Kypr, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Portugalsko, Rumunsko, Řecko, Slovensko, Slovinsko a Španělsko se v rámci UNCCD prohlásily za dotčené desertifikací.